

RICHTLIJNEN VOOR HET BIDDEN OM GENEZING

door de leerstellige commissie van ICCRS

Herziene versie april 2012

met voorwoord van Stanislaw Kardinaal Rylko

Nederlandse vertaling 6 februari 2015

Dit is document 0396 op www.stucom.nl

“Richtlijnen voor het bidden om genezing” door de leerstellige commissie van de *International Catholic Charismatic Renewal Services (ICCRS)*

Oorspronkelijke titel:

“Guidelines on Prayers for Healing” by the Doctrinal Commission of ICCRS,
de in april 2012 '5th edition revised' in het Engels uitgegeven door ICCRS in Rome
© International Catholic Charismatic Renewal Services (ICCRS), 2007.
1e editie: september 2007; 2e: december 2007; 3e: september 2008, 4e: maart 2011.

Informatie over de originele Engelse uitgave en andere vertalingen (Frans, Portugees, e.a.):

ICCRS www.iccrs.org
 info@iccrs.org

Postadres: Palazzo San Calisto - 00120 Vatican City

Deze Nederlandse vertaling is met toestemming van ICCRS uitgegeven door:

© Stichting Katholieke Charismatische Vernieuwing - Helmond, 2009
Eerste druk: januari 2009
Herziene versie: februari 2015

Enkele opmerkingen bij de Nederlandse vertaling:

- 'Ministry of healing' is vertaald met 'bediening tot genezing'.
- 'International Catholic Charismatic Renewal Services (ICCRS)' is het internationale orgaan voor Katholieke Charismatische Vernieuwing, met een kantoor in Vaticaanstad en een internationale raad, waarin alle werelddelen zijn vertegenwoordigd.
- 'ICCRS' wordt in deze tekst als een eigenaam gebruikt zonder lidwoord.
- Bijbelcitataten zijn genomen uit de Willibrordvertaling van de Katholieke Bijbelstichting, 1995.

Besteladressen van de Nederlandse vertaling:

Dienstencentrum Katholieke Charismatische Vernieuwing (KCV),
Prins Karelstraat 100,
5701 VM Helmond - Nederland
Tel: 0492 - 554.644
E-mail: info@kcv-net.nl
Website: www.kcv-net.nl

Interdiocesaan Dienstencentrum KCV-Vlaanderen,
Kortrijkstraat 17,
8700 Tielt - België
Tel: 051 - 699.250
Website: www.kcvvlaanderen.be
E-mail: kcv.vlaanderen@telenet.be

Inhoud

Dankwoord - <i>Michelle Moran</i>	5
Voorwoord - <i>Stanislaw Kardinaal Rylko</i>	6
Woord vooraf - <i>Bisschop Joseph Grech</i>	8
Inleiding	11
1. DE HISTORISCHE CONTEXT	13
1.1. Socio-culturele trends	13
1.2. Ontwikkelingen in de christelijke wereld	15
2. DE BIJBELSE EN THEOLOGISCHE CONTEXT	19
2.1. Het Oude Testament	19
2.2. Het Nieuwe Testament	20
2.3. Een theologie van genezing	26
2.4. Theologische uitdagingen die voortkomen uit de ervaringen in de Katholieke Kerk met de bediening tot genezing	29
o De plaats van het lijden	
o De werking van boze geesten	
o De onderscheiding van charisma's van genezing	
o Genezing en evangelisatie	
3. PASTORALE VRAAGSTUKKEN EN RICHTLIJNEN	35
3.1. Vormen van genezing	35
3.2. De verschillende contexten van het gebed om genezing	37
o De liturgische context	
o Niet-liturgische context	
3.3. Richtlijnen voor het gebed om genezing	40
o Integratie in de liturgie en in de sacramenten	
o De gedragslijn bij de bediening tot en het gebed om genezing	
o De beoefening van charisma's van genezing	
o De onderscheiding van geesten	
o "Woorden van kennis"	
o Rust in de Geest	
3.4. Vorming	48
o De vorming van priesters	
o Vorming voor bijzondere bedieningen tot genezing	
o Algemene theologische vorming	
3.5. Gaven en gevaren	50

Afkortingen

CIC = Codex Iuris Canonici, Wetboek van Canoniek Recht

KKK = Katechismus van de Katholieke Kerk

KCV = Katholieke Charismatische Vernieuwing

ICCRS = International Catholic Charismatic Renewal Services

Instructie van de Congregatie voor de Geloofsleer

-In deze uitgave wordt vaak verwezen naar de publicatie van de Congregatie voor de Geloofsleer *Instructions on Prayers for Healing* uit 2000.

Deze staat in verschillende talen op de website van het Vaticaan (www.vatican.va), ook in het Nederlands (zie http://www.vatican.va/roman_curia/congregations/cfaith/documents/rc_con_cfaith_doc_20001123_istruzione_nl.pdf). De Engelse en Nederlandse versie staan ook op www.stucom.nl, onder 0024uk en 0024 (*Instructie over gebeden om genezing*).

- In drukwerk is de Nederlandse vertaling te vinden in *Kerkelijke documentatie* jaargang 29 nr. 5, 7 september 2001 (besteladres: bestel@rkk.nl); en de Engelse versie als bijlage in het boek , *Prayer for Healing*, uitgegeven door ICCRS in 2001.

Dankwoord

De eerste editie van deze richtlijnen is uitgegeven in 2007. Ze was de vrucht van veel theologische reflectie door de nieuwgevormde Leerstellige Commissie van ICCRS en een ruimere consultatie van erkende leiders in de Charismatische Vernieuwing die ervaring hebben met het bidden met mensen om genezing.

Nu, na een periode van verdere reflectie samen met de Congregatie voor de Geloofsleer en de Pauselijke Raad voor de Leken, ben ik verheugd om deze herziene en vernieuwde richtlijnen te mogen presenteren.

De Leerstellige Commissie van ICCRS had aanvankelijk Bisschop Joe Grech als voorzitter. Hij overleed helaas in 2010. Namens ICCRS wil ik graag onze grote dank uitspreken aan Dr. Mary Healy. We bedanken haar voor de voortzetting van de leiding van het belangrijke werk van de Leerstellige Commissie. We zijn tevens dankbaar voor de ondersteuning en het harde werken van mgr. Peter Hocken.

Veel mensen hebben de twaalfjarige reis met ons ondernomen sinds de start van dit project. ICCRS is al diegenen die met ons hebben samengewerkt van harte dankbaar. Graag wil ik zijne Eminentie Stanislaw Kardinaal Rylko, voorzitter van de Pauselijke Raad voor de Leken, persoonlijk bedanken voor zijn blijvende steun en aanmoediging.

Michelle Moran
Voorzitter van ICCRS
1 April 2012
Palmzondag

Voorwoord

Gebed om genezing is diepgeworteld in de Schrift en de katholieke traditie. Vandaag, bij het antwoord van de Kerk op de roep om een nieuwe evangelisatie, worden we ons opnieuw bewust van het belang van genezing in het openbare leven van Jezus en in het evangelisatiewerk van de Kerk door de eeuwen heen.

Nieuwe bedieningen van gebed om genezing zijn tot ontwikkeling gekomen in de Katholieke Charismatische Vernieuwing en andere kerkelijke bewegingen. Deze bedieningen zijn vaak een middel waardoor mensen de levengevende aanwezigheid van de verrezen Heer ontmoeten. Tegelijkertijd hebben deze bedieningen een aanleiding gegeven tot de noodzaak voor een pastorale onderscheiding, om overdrijving te voorkomen en het gebed om genezing uit te voeren in overeenstemming met het geloof en het sacramentele leven van de Kerk.

Ik ben verheugd om de publicatie van deze *Richtlijnen voor het bidden om genezing*, die een vrucht zijn van twaalf jaar theologische reflectie en dialoog over dit zeer belangrijke onderwerp. Deze richtlijnen zijn een pastorale toepassing van de *Instructie over gebeden om genezing*¹ die werd gepubliceerd door de Congregatie voor de Geloofsleer in 2000, en zullen helpen om deze *Instructie* effectief te implementeren. Door het ontwikkelen van deze *Richtlijnen*, heeft ICCRS gezocht om de hechte band van eenheid met de kerkelijke instituties te onderhouden, met name met de Congregatie voor de Geloofsleer en de Pauselijke Raad voor de Leken. Deze inspanning om de leer van de Kerk tot voorwerp

¹ *Instructie over gebeden om genezing* staat in verschillende talen op de website van het Vaticaan (www.vatican.va), ook in het Nederlands (zie http://www.vatican.va/roman_curia/congregations/cfaith/documents/rc_con_cfaith_doc_20001123_istruzione_nl.pdf). De Engelse en Nederlandse versie staan ook op www.stucom.nl, onder 0024uk en 0024. In drukwerk is de Nederlandse vertaling te vinden in Kerkelijke documentatie jaargang 29 nr. 5, 7 september 2001 (besteladres: bestel@rkk.nl); en de Engelse versie als bijlage in het boek , *Prayer for Healing*, uitgegeven door ICCRS in 2001.

van studie te maken en concreet toepasbare pastorale richtlijnen aan te bieden, is een voorbeeld van groei in ‘kerkelijke volwassenheid’ waartoe de Zalige Johannes Paulus II de kerkelijke bewegingen had aangespoord.

Ik hoop dat dit document zal worden bestudeerd en in praktijk gebracht door de Katholieke Charismatische Vernieuwing wereldwijd, zodat het een ijkpunt mag worden voor allen die de charisma’s die ze hebben ontvangen in dienst willen stellen van de Kerk en de nieuwe evangelisatie.

Stanislaw Kardinaal Rylko

Voorzitter van de Pauselijke Raad voor de Leken

25 maart 2012

Feest van Maria Boodschap.

Woord vooraf

Als we de evangeliën lezen, stellen we vast dat genezen een belangrijke bediening was in het leven van Jezus. Waar Hij ook kwam, was het haast vanzelfsprekend dat er genezingen van het lichaam en van de geest, van het hart en van de ziel plaatsvonden. Genezen maakt evenzeer deel uit van de zending en de bediening van de Kerk. Door de eeuwen heen werden veel religieuze congregaties opgericht met als zending de zorg voor zieken en het openen van ziekenhuizen en medische centra waar zieken verzorgd kunnen worden. Veel diepgelovige en toegewijde katholieke dokters, verplegers en ander medisch personeel hebben hun talenten en beroepskennis gebruikt vanuit hun geloof in Jezus Christus, om een juiste diagnose van de ziekte te stellen en om de zieken deskundig te behandelen zodat genezing volgt. Van kindsbeen af leerden we ook erop te vertrouwen dat God onze gebeden hoort en dat we mogen vragen wat we nodig hebben, vooral bij ziekte, lijden of angst. Elk jaar reizen duizenden pelgrims naar Lourdes en andere bedevaartsoorden om te bidden voor de genezing van zieken. Bidden voor de zieken vormt al eeuwenlang een essentieel onderdeel van de katholieke volksdevotie.

Het ontstaan van de Katholieke Charismatische Vernieuwing was één van de genaden die voortvloeiden uit het Tweede Vaticaans Concilie. Het bidden om genezing groeide steeds meer uit tot een normaal gebruik in het leven en de spiritualiteit van velen. Mensen baden voor elkaar om genezing tijdens bijeenkomsten van gebedsgroepen. Druk bijgewoonde conferenties en retraites hadden vaak als apart programmaonderdeel een tijd van gebed om genezing. Bovendien beleefden velen een ervaring van spirituele, emotionele en psychologische genezing in hun eigen leven nadat iemand met hen gebeden had.

Natuurlijk kunnen we hier alleen maar dankbaar en vreugdevol om zijn. Tegelijkertijd groeide echter ook het besef dat er nood was aan duidelijke richtlijnen om de uitoefening van deze bediening af te stemmen op de leer

en de geloofsbeleving van de universele Kerk. In september 2000 zette de Congregatie voor de Geloofsleer de eerste stap met een instructie over gebeden om genezing (*Instruction on prayers for healing*²). Hierop volgde in 2001 een internationaal colloquium rond het thema *bidden om genezing*, georganiseerd door de Pauselijke Raad voor de Leken samen met ICCRS, dat zijn kantoren heeft in het Vaticaan. Een van de vruchten van dit colloquium was het voorstel om praktische richtlijnen op te stellen met betrekking tot het bidden om genezing, gebaseerd op de instructie van de Congregatie voor de Geloofsleer. Deze richtlijnen zouden dan wereldwijd verspreid worden onder de leiders van gebedsgroepen, als een hulp bij de vorming en bij de uitoefening van deze bediening.

Een leerstellige commissie van ICCRS werd voor dit doel opgericht. De ontwerptekst voor deze richtlijnen, geschreven door Dr. Mary Healy en Mgr. Peter Hocken, werd bezorgd aan tweeëntwintig erkende verantwoordelijken uit de Katholieke Charismatische Vernieuwing, mensen met ervaring in deze bediening. We mochten opbouwend commentaar ontvangen van pater Francis Martin, pater Richard McAlear O.M.I., pater Robert Faricy S.J., pater Benedict Heron O.S.B., Dr. Francis MacNutt, Dr. Bob Schuchts, pater Francis Sullivan S.J. en Linda Schubert. Namens ICCRS dank ik allen die deze richtlijnen nakeken en die commentaar en suggesties aanbrachten.

Mijn speciale dank gaat uit naar Mr. Henri Lemay voor zijn medewerking bij de voorbereiding van dit project.

Mogen de richtlijnen die in dit boekje voorgesteld worden, ons allen dieper inzicht geven in de levengevende aanwezigheid van onze God die in ieder van ons leeft. Mogen zij een bron van inzicht zijn en ons aanmoedigen om met en voor anderen te bidden voor alle soorten van genezing, bij elke gelegenheid die we daarvoor krijgen. Mogen we,

² *Instructie over gebeden om genezing*, zie vorige voetnoot.

zoals onze Moeder Maria, openlijk en vol vertrouwen verkondigen dat Jezus Christus de Heer is. *“De genade van de Heer Jezus Christus, de liefde van God en de gemeenschap van de heilige Geest zij met u allen”* (2 Kor 13,13).

Bisschop Joseph Grech

Bisschop van Sandhurst, Australië.

Lid van ICCRS

25 januari 2007

Feest van de bekering van de Heilige Apostel Paulus.

INLEIDING

De nood aan richtlijnen voor het gebed om genezing was het gevolg van een ‘verrassing van de Heilige Geest’, een onverwachte uitstorting van genade die volgde op het Tweede Vaticaans Concilie.

Deze geheimnisvolle actie van God, die bekend werd als de Katholieke Charismatische Vernieuwing, zorgde niet alleen bij miljoenen mensen voor een vernieuwde vitaliteit om consequenter te leven als christenen, maar ook voor het openbloeien van bepaalde charisma's en geestelijke gaven op een schaal die men sinds de Kerk van de eerste eeuwen niet meer gezien had. Zoals Paus Johannes Paulus II zei, *“heeft de Kerk tijdens het concilie de charismatische dimensie herontdekt als een van haar fundamentele bouwstenen.... Vanuit deze door de Voorzienigheid geleide herontdekking van de charismatische dimensie van de kerk, heeft er vóór en na het concilie een bijzondere ontwikkeling van kerkelijke bewegingen en nieuwe gemeenschappen plaatsgevonden.”*³. Velen mochten de levende aanwezigheid en de kracht van Jezus ervaren die in hun leven werkzaam was door een genezing, soms lichamenlijk, soms innerlijk.

Men werd zich hierbij bewust van de nood aan waakzaamheid en aan onderscheiding, vooral vanwege de herders in de Kerk. Deze werd des te noodzakelijker daar er zowel een wijde opbloei was van het charisma van genezing alsook een groei van verschillende praktijken en bedieningen bij de uitoefening van het charisma van genezing. Het advies van de Heilige Paulus is vandaag nog altijd heel actueel: *“Blus de Geest niet uit, kleiner de profetische gaven niet, keur alles, behoud het goede”* (1 Tes 5,19-21). We mochten veel ervaring opdoen gedurende de laatste veertig jaren, maar er valt nog steeds veel te ontdekken over de juiste

³ Johannes Paulus II, Toespraak tot de Nieuwe Gemeenschappen en Lekenbewegingen, 30 mei 1998. Zie 0060 op www.stucom.nl.

uitoefening van het charisma van genezing en over de integratie ervan in het sacramentele leven van de Kerk. In september 2000 werd een belangrijke stap in de goede richting gezet, toen de Congregatie voor de Geloofsleer een document publiceerde: “Instructie over gebeden om genezing”. Het jaar erop organiseerde de Pauselijke raad voor de leken, samen met ICCRS⁴ een internationaal colloquium om na te denken over deze bediening en ook om de dialoog hierover verder te zetten. Dit colloquium bracht vertegenwoordigers van het Vaticaan, theologen en mensen met ervaring in de bediening tot genezing van over de hele wereld samen, om de lijnen uit te zetten voor een authentieke kerkelijke bediening bij het gebed om genezing.⁵ Deze richtlijnen, u aangeboden door de leerstellige commissie van ICCRS, zijn de vrucht van dit colloquium. Ze zijn bedoeld als een hulp voor diegenen die actief betrokken zijn bij de bediening van het bidden om genezing en voor diegenen die als herder hierover toezicht moeten houden, zodat ze de theologische en pastorale leiding van de Kerk kunnen volgen.

⁴ De verslag van het colloquium werd gepubliceerd in “*Prayer for Healing: International Colloquium*” (Rome: ICCRS, 2003), zie blz. 52.

⁵ Lees de inleiding van Matteo Calisi in “*Prayer for Healing*”, p. 11.

HOOFDSTUK 1

DE HISTORISCHE CONTEXT

Waarom wordt genezing bij het begin van het derde millennium plots dringender en belangrijker voor de Kerk? In dit eerste hoofdstuk bieden we een aantal gedachten over eigentijdse ontwikkelingen rond gezondheid en genezing, in een poging om ‘de tekenen van de tijd’ beter te kunnen onderscheiden.

1.1. Socio-culturele trends

Vooreerst zijn er belangrijke trends merkbaar in de wereld van de gezondheid en de geneeskunde. Vandaag erkent men veel meer dan vroeger de interactie tussen lichamelijke, mentaal-psychologische en geestelijke vormen van ziekten. Dokters zijn sneller bereid te erkennen dat lichamelijke ziekten psychologische en geestelijke oorzaken kunnen hebben. Zo kan bijvoorbeeld, kanker veroorzaakt worden door wrok of woede die niet verwerkt is. Hoewel dokters nu met reden bezorgd zijn omdat onbevoegden zich op medisch terrein begeven, is er nochtans op veel plaatsen een groeiende openheid voor samenwerking tussen dokters, psychiaters en pastores in het genezingsproces. Kortom, er is een groeiende belangstelling voor ‘holistische’ therapieën die de persoon behandelen als een levende eenheid. De gezondheid wordt immers mede bepaald door het harmonieus functioneren van alle aspecten van het wonderlijke schepsel dat de mens is.

Een ander aspect van de tendens naar holistische geneeskunde is de vernieuwde aantrekkingskracht voor ‘alternatieve’ geneeswijzen, of ze nu hun oorsprong vinden in het Oosten, bij inheemse volken of elders. Veel van deze alternatieve behandelingen hebben een religieuze

component, ofwel omdat ze oorspronkelijk deel uitmaakten van een religieus gebruik, ofwel vanwege een symboliek die geworteld is in religieus geloof.

Een ander element in de hedendaagse samenleving is een groeiende kloof tussen enerzijds de medische scholing en middelen die voorhanden zijn in de meest welvarende landen, en anderzijds het gebrek aan medische voorzieningen voor heel veel armen in de wereld. Deze ongelijkheid draagt er extra toe bij dat de genezingsproblematiek er helemaal anders uitziet in de arme en minder ontwikkelde landen dan in de meest welvarende naties. In de armste landen zijn er ook meer ziekten door slechte levensomstandigheden, door de bedenkelijke kwaliteit van het voedsel en door een groot gebrek aan medische zorgen in een samenleving vol sociale onrust. In deze context zijn zieken de wanhoop nabij en doen ze een beroep op alle mogelijke hulpbronnen. Veelal zijn die hulpbronnen religieus: esoterisch of heidens, in de vorm van traditionele volksreligie of van nieuwe religies die de nadruk leggen op genezing. Dikwijls gaat men ook te rade bij groepen van de pinksterkerken of van evangelische christenen.

In de rijkere landen – waar een grotere welvaart eerder geleid heeft tot een grotere onzekerheid dan tot meer geluk – stellen we een groeiende bezorgdheid vast voor de gezondheid. Meer mensen zoeken in deze omstandigheden psychologische hulp of nemen meer en meer hun toevlucht tot drugs en medicatie. Het is typerend voor de nieuwe religies dat ze in hun boodschap haast steeds elementen van genezing aanbieden. In de welvaartsstaten is er ook een subklasse van verarmden die dezelfde situaties kennen als de mensen in de armere landen.

Bij het begin van de 21^e eeuw is de wereld nog altijd getekend door de puinhoop, veroorzaakt door de twee wereldoorlogen van de vorige eeuw en de talloze lokale conflicten die daarop volgden. Deze situatie heeft een enorm vluchtelingenprobleem voortgebracht, miljoenen daklozen en wezen. Al deze feiten vormen een ideale voedingsbodem voor crimi-

naliteit, seksuele promiscuïteit, drugsmisbruik en terrorisme. Dit zijn allemaal elementen die het menselijk lijden verergeren, de gezondheid en het welzijn van mensen aantasten en de mens kwetsbaarder maken voor ziekten. Het gedrag en de praktijken, die Paus Johannes Paulus II aanklaagde als “*de cultuur van de dood*” waarbij het kwaad van abortus, van medische experimenten met embryo’s en van euthanasie (*Evangelium Vitae* 58-65) gepromoot worden, confronteren ons met een verziekte moderne samenleving die ver van God verwijderd is. Naast de catastrofale gebeurtenissen van de laatste eeuw en de achteruitgang van de moraliteit, worden de westerse landen ook geconfronteerd met het wijd verspreide verschijnsel van gebroken families en van eenoudergezinnen. De sociale ontwrichting die veroorzaakt wordt door al deze ontwikkelingen, leidt tot heel veel persoonlijke kwetsuren bij mensen die nooit vaderlijke of een stabiel familieleven gekend hebben. Een van de belangrijkste ontdekkingen van personen die in bediening tot genezing staan, is wel hoé diep de innerlijke wonden zijn bij talloze mensen die er uiterlijk gezond en normaal uitzien, maar die innerlijk héél diep gekwetst zijn.

1.2. Ontwikkelingen in de christelijke wereld

Zoals houdingen en praktijken inzake gezondheid en genezing veranderd zijn in de loop van de voorbije eeuw en daarvoor, zo hebben ook een aantal ontwikkelingen in de christelijke wereld bijgedragen tot een hernieuwde belangstelling voor de bediening tot genezing.

Aan het einde van de 19^e eeuw waren er pioniers in de bediening tot genezing bij protestanten in Duitsland en Zwitserland. In de Verenigde Staten doken de eerste protestantse pioniers van de ‘goddelijke genezing’ op vanaf 1880. De bediening tot genezing ontwikkelde zich voornamelijk in de Anglicaanse Kerk in de eerste helft van de 20^e eeuw, met enkele officiële aanmoedigingen. Toch was het vooral in de Pinksterbeweging in het eerste decennium van de 20^e eeuw dat men genezing ging begrijpen

en praktiseren als een gebod van de Heer aan zijn leerlingen (zie Mt 10,1.8; Mc 6,7.13), en als een van de gaven van de Heilige Geest die deel uitmaken van de geestelijke gaven waarvan sprake in 1 Korintiërs 12.

In de Katholieke Kerk hebben veel factoren bijgedragen tot het ontstaan van een specifieke bediening tot goddelijke genezing, naast – en als aanvulling op – de traditionele vormen van dienst aan de zieken. Deze factoren zijn zeer verscheiden van aard: ze zijn bijbels-theologisch, liturgisch, spiritueel en pastoraal. De belangrijkste beslissingen die een vernieuwing van de dienst van genezing mogelijk maakten werden genomen door het Tweede Vaticaans Concilie. Maar het concilie zou niet mogelijk geweest zijn zonder de diverse nieuwe stromingen in het bestuderen van de Bijbel, in de liturgie en in de theologie, die in de voorafgaande decennia tot ontwikkeling kwamen. Bij de belangrijkste stromingen moeten we zeker het Bijbelonderzoek vermelden. Dit Bijbelonderzoek bewerkte niet alleen een vernieuwde aandacht voor de rol van de wonderlijke genezingen door Jezus verricht; ze verrijkten ook het begrip ‘*redding*’ dat verklaard werd als de bevrijding van de mensen en van de samenleving van alle gevolgen van zonde en kwaad op persoonlijk, sociaal en kosmisch vlak.

Tijdens het concilie waren er twee beslissingen van doorslaggevend belang voor de bediening tot genezing. De eerste beslissing, genomen onder invloed van kardinaal Suenens, was om de leer over charisma’s op te nemen in het conciliedocument over de Kerk. Dit resulteerde in de paragraaf in *Lumen gentium* (paragraaf 12) waarin staat dat de Heer voortdurend charisma's schenkt, zowel gewone als buitengewone, aan alle gelovigen tot opbouw van de Kerk en dat we deze charisma's moeten onthalen.

De tweede doorslaggevende beslissing leerde dat het sacrament van het ‘laatste oliiesel’ niet moest voorbehouden worden voor de laatste levensmomenten. Het is een sacrament voor genezing en dient 'zalving van de

zieken' genoemd te worden (Sacrosanctum concilium, Constitutie over de heilige liturgie n°73).

De vernieuwde theologie van de sacramenten die ontstond als gevolg van het concilie, werd verder toegelicht in de Katechismus van de Katholieke Kerk⁶, die het sacrament van de verzoening (voorheen gekend als het sacrament van de biecht) en de ziekenzalving erkende als 'sacramenten van genezing' (KKK n°1520). In deze paragraaf wordt de helende dimensie van de verzoening met God en met de Kerk erkend en wordt er gewezen op de mogelijkheid van lichamelijke genezing door het sacrament van de ziekenzalving.

Toch bleek het ontstaan van bedieningen tot genezing binnen de Katholieke Kerk een onvoorziene vrucht van de Heilige Geest binnen de charismatische vernieuwing. Bij de aanvang van die ontwikkeling was geen menselijke opzet gemoeid. Genezing bleek in de Katholieke Charismatische Vernieuwing een van de charisma's van de Heilige Geest die in het kader van deze stroming van vernieuwing geschonken werd. Bij de aanvang was genezing een van de genaden waarvoor gebeden werd in charismatische bijeenkomsten en gebedsgroepen. Bovendien bood de ervaring die werd opgedaan bij het sacrament van verzoening ook nieuwe mogelijkheden voor innerlijke genezing. Door de jaren heen ontwikkelden zich specifieke bedieningen tot genezing; enkelen hadden zelfs een grote internationale weerklank. Zoals bleek uit de getuigenissen tijdens het colloquium in november 2001 te Rome, hebben deze mannen en vrouwen die bediening met vallen en opstaan geleerd; ze hadden er vooraf geen opleiding of vorming voor gekregen.

De invloed van bedieningen tot genezing in de Katholieke Charismatische Vernieuwing lijkt groter in Afrika, Azië en Latijns-Amerika dan in Europa en Noord-Amerika. Niet alleen heerst er een grotere wanhoop

⁶ Deze Katechismus van de Katholieke Kerk (KKK) werd in 2008 in een nieuwe Nederlandse vertaling uitgegeven onder de naam Catechismus van de Katholieke Kerk

bij die mensen, er is ook een sterker geloof in de bovennatuurlijke tussenkomst van God. In vele ontwikkelingslanden trekken diensten voor genezing grote groepen mensen aan. Vaak brengen ze ook zieken mee van gelijk welke religieuze overtuiging. In deze situaties komt de evangeliserende kracht van de bediening tot genezing duidelijker tot uiting.

Afrika, het continent dat in de laatste jaren toch het grootste aantal oorlogen kende en tegelijkertijd te kampen had met ernstige vormen van honger en armoede, kent een sterke groei van nieuwe religieuze groepen die zich vooral toeleggen op genezing en bevrijding. Deze groepen hebben een sterke aantrekkingskracht, niet alleen omwille van de zeer grote noden van de bevolking, maar ook omdat genezing altijd prominent aanwezig was in de traditionele Afrikaanse religies. In deze situatie zien veel oudere christelijke missies dan ook de nood om de bediening tot genezing te organiseren en op die manier te beantwoorden aan de diepste noden van hun volk en daarbij te vermijden dat ze hun gelovigen verliezen aan nieuwe dissidente groepen.

Alle sociaal-culturele, theologische en spirituele factoren waarvan juist sprake was, tonen het belang aan van de bediening tot genezing in de Kerk van vandaag. Zij tonen in feite aan dat deze bediening moet uitgroeien tot een normale en regelmatige vorm van de pastorale zorg van de Kerk. Een voorzichtige integratie van de bediening tot genezing in de pastoraal zou de Kerk helpen een antwoord te bieden voor de diepe nood aan genezing binnen alle lagen van de bevolking; zij zou dan gebruik kunnen maken van de gaven waarmee God haar heeft toegerust. Een dergelijke ontwikkeling zou betekenen dat binnen de Kerk de bedieningen tot genezing en bevrijding, die sedert de eerste eeuwen al aanwezig waren, terug tot leven komen, maar niet noodzakelijk onder dezelfde vorm.

HOOFDSTUK 2

DE BIJBELSE EN THEOLOGISCHE CONTEXT

Hoewel een aantal van de hierboven genoemde ontwikkelingen reden kunnen zijn voor diepe bezorgdheid, zijn andere ontwikkelingen een reden om God te danken voor al de genaden die Hij op nieuwe wijze schenkt, om de Kerk toe te laten een antwoord te bieden op de noden van onze tijd.⁷ Tevens dagen deze ontwikkelingen de Kerk uit om de rol van genezing in de heilseconomie te herwaarderen en de gegevens uit de Bijbel en de Traditie hun geëigende plaats te geven. Om de tekenen van de tijd te begrijpen in het licht van het Evangelie (zie *Gaudium et Spes* n°1) is een samenhangende theologische reflectie op genezing en de plaats ervan in het christelijk leven noodzakelijk.

2.1. Het Oude Testament

In het Oude Testament merken we dat de Heer stapsgewijs het fundamentele verband duidelijk maakt tussen zonde, ziekte en verlossing wanneer het volk van God vecht met het probleem van het lijden.

“Israël ervaart dat ziekte op mysterieuze wijze met zonde en kwaad te maken heeft” (KKK n°1502). Lichamelijk lijden, al ligt dit geenszins in Gods bedoeling, is een van de kwalen die mensen treft als gevolg van de zonde. Vooral ziekte is een van de voornaamste straffen waarmee God dreigde als zijn volk het Verbond niet trouw was⁸.

Er is een sociale dimensie zowel in de zonde als in de vergelding, in de mate dat iedere mens behoort tot een volk dat in relatie staat met God als met een verbondspartner. Op sommige momenten erkent het Oude Testament een verband tussen ziekte en persoonlijke schuld. In de

⁷ Zie de opvallende getuigenissen gepubliceerd in *Prayer for Healing* pp. 255-297.

⁸ Dt 28, 21-35.

psalmen gaat de smeekbede van een zieke om genezing vaak gepaard met een belijdenis van de zonden⁹. Toch toont de figuur van de lijdende dienaar, geschetst in de psalmen en in het boek Job, dat de veronderstelling dat alle ziekten hun oorzaak vinden in persoonlijke schuld, onterecht is.

De ervaring van ziekte wordt in het Oude Testament geleidelijk een gelegenheid om zich naar God te keren, met een diep vertrouwen op zijn barmhartigheid en zijn vermogen om te genezen (Ps 6; 38; 41; 88; 102; Js 38,1-20). Er wordt inderdaad een essentieel aspect van de persoon van God geopenbaard door zijn barmhartigheid voor de lijdende mens, zelfs als dit lijden gezien wordt als een straf voor zonde. Hoewel er in het Oude Testament zelden sprake is van een individuele genezing¹⁰, getuigen de psalmen er toch vaak van dat God genezing schenkt aan mensen die hun vertrouwen in Hem uitschreeuwen (Ps 6; 41; 107; cf. Ex 15,26; Sir 38,9).

Genezing van ziekte en gebreken is een van de voornaamste tekenen van de komst van het Messiaanse tijdperk dat, zoals de profeten het aankondigden, het tijdperk is waarin de dood zélf overwonnen wordt (Js 35,5-6; 61,1-3; 65,19-20). In de profetie van Jesaja 53 wordt gewezen op een nieuw concept: het lijden kan een transcendente bedoeling hebben door het feit dat verlossing de vrucht is van het plaatsvervangende lijden van een onschuldige, die het volk vertegenwoordigt.

2.2. Het Nieuwe Testament

In het Nieuwe Testament wordt genezing voorgesteld als een integraal bestanddeel van de zending van Jezus, onlosmakelijk verbonden met de

⁹ Cf. Ps 32, 3-5; 38, 2-18; 39, 8-12; 107, 17; zie ook Nu 12, 9-10; 2 Kr 26, 16-21.

¹⁰ De zoon van de weduwe van Sarefat in 1 K 17, 17-24; de zoon van de Sunammitische weduwe in 2 K 4, 18-37; Naäman in 2 K 5, 1-14; Hizkia in Js 38, 1-20; Tobit in Tob 11, 11-14.

verkondiging van het Evangelie¹¹. Het is met name zo dat de Evangelies de activiteiten van Jezus samenvatten vanuit de twee aspecten onder-richt en genezing: “*Hij trok rond in heel Galilea, terwijl Hij in hun synagogen onderricht gaf, de goede boodschap verkondigde van het koninkrijk, en elke ziekte en elke kwaal onder het volk genas*” (Mt 4,23; cf.9,35; Lc 9,11). Jezus noemde zichzelf de ‘*dokter*’ (Mt 9,12); zijn zending beschrijft Hij als “*de Mensenzoon is immers gekomen om te zoeken en te redden wat verloren is*” (Lc 19,10; cf.Joh 3,17; 12,47)¹². De vroegste prediking door de apostelen, zoals ze beschreven staat in de Handelingen, legt de nadruk op dit genezingswerk: “*Hij trok weldoende rond en genas allen die in de macht waren van de duivel, want God was met Hem*” (Hnd 10,38; cf.Hnd 2,22). In feite “*is geen enkel beeld zo diep gegrift in de vroege christelijke traditie dan dat van Jezus als de grote wonderen verrichtende heler*”¹³.

Het Nieuwe Testament verwijst regelmatig naar genezingen die gepaard gaan met bevrijding van boze geesten en naar andere wonderdaden als “*tekenen en wonderen*”¹⁴. Deze uitdrukking duidt op twee met elkaar verbonden aspecten. Vooreerst zijn genezingen ‘tekenen’ omdat zij de identiteit van Jezus en zijn zending als Messias openbaren. Ze verwijzen naar zijn goddelijke kracht, zijn liefde en medelijden met de lijdende mens en zijn uiteindelijke overwinning op het kwaad onder al zijn vormen. Zij zijn de tastbare tekenen dat het goede nieuws dat Hij verkondigt, waar is. Deze genezingen zijn een zichtbare openbaring van het Koninkrijk (Lc 7,20-23), dat in Jezus werkelijkheid wordt, zelfs al moet het nog ten volle gerealiseerd worden. “*In de genezingswonderen*

¹¹ Zie fr. Albert (nu, 2012, kardinaal) Vanhoye in *Prayer for Healing*, p. 35.

¹² Het Griekse woord *sôzein* omvat zowel de betekenis van helen als van redden. Twee andere werkwoorden die in het Nieuwe Testament regelmatig gebruikt worden voor genezing zijn *iasthai* (helen, genezen) en *therapeuein* (behandelen, zorgen voor, helen).

¹³ Zie bisschop Francesco Tamburino in *Prayer for Healing*, p. 123.

¹⁴ Mt 24, 24; Mc 13, 22; Joh. 4, 48; Hnd 4, 30; Rom. 15, 12; 2 Kor. 2, 12; 2 Tes. 2, 9; Heb 2, 4.

*die Jezus en de Twaalf verricht hebben, toont God zijn welwillende kracht ten overstaan van de wereld. Het zijn wezenlijke ‘tekenen’ die verwijzen naar God zelf en die de mens ertoe aanzetten op weg te gaan naar God*¹⁵.

Ten tweede, zijn genezingen ‘wonderen’ in de mate dat zij een reactie uitlokken van ontzag, verwondering, lofprijzing en dankbaarheid¹⁶. De Evangelies maken duidelijk dat genezing geen doel op zich is. Het verhaal van de tien melaatsen suggereert dat genezing alleen dan volledig is wanneer die genezing de ontvanger ervan tot een relatie met Jezus brengt waarin hij Jezus erkent en aanbidt omwille van wie Hij werkelijk is (Lc 17,11-19; Mc 10,52).

Soms neemt Jezus zelf het initiatief om iemand te genezen, hoewel de meeste genezingen gebeuren op verzoek van de zieke zelf, van een vriend of van een verwant. Soms wordt iemand genezen door één enkel woord van Jezus. Soms gebruikt Jezus een symbolisch gebaar of geneesmiddelen die toen bekend waren zoals speeksel of klei¹⁷. Waar Hij ook gaat, de Heer onthaalt de zieken en zwakkeren die tot Hem komen, steeds met mededogen. Zoals de *“Instruction on prayers for Healing”* (‘Instructie over gebeden om genezing’ van de Congregatie voor de Geloofsleer) vermeldt, *“verwelkomt de Heer hun verzoek en de Evangelies bevatten geen enkel woord van verwijt omwille van deze vragen”*¹⁸. Het enige wat Jezus evenwel verlangt, is geloof en ontvanke-lijkheid die genezing mogelijk maken door een vertrouwensrelatie met Hem op te bouwen. (Mt 9, 2.28; Mc 2,5; 9,23; Lc 5,20; Joh 4,48).

¹⁵ Joseph Ratzinger (Paus Benedictus XVI), *Jezus van Nazaret* (Vaticaanstad: Libreria Editrice Vaticana, 2007), p.176.

¹⁶ Mc 5, 19-20; 7, 37; Lc 13, 13.17; 18, 43; 19, 37-39; Joh 9, 38.

¹⁷ Mt 9, 29; 20, 34; Mc 6, 5; 7, 33; Lc 13, 13; Joh 9, 6; zie ook het gebruik van olie door de leerlingen in Mc 6, 13; Lc 10, 34.

¹⁸ Instructie, I, 2 (*Prayer for Healing* p. 310 of 0024 op www.stucom.nl).

Hiertegenover staat dat een gebrek aan geloof de uitwerking van zijn helende kracht verhindert. (Mc 6,5-6).

Als Jezus de wet overtreedt door op de Sabbat zieken te genezen, is dit niet met de bedoeling om de religieuze overheden voor het hoofd te stoten. Deze genezing is veeleer bedoeld om te wijzen op de nieuwe schepping waardoor de mensheid de volheid van het leven, die God voorzien had van in het begin, terugwint¹⁹. Hij beschouwt ziekte als een gevolg van zonde en als een teken van de kracht van Satan over de mensen, waarvan Hij hen kwam bevrijden (Mt 12,22; Lc 13,16; Joh 5,14). Daarom vermelden de Evangelies dikwijls genezingen samen met de bevrijding van mensen die door duivels bezeten zijn, zonder dat er altijd een duidelijk onderscheid gemaakt wordt tussen beide²⁰.

De genezing en bevrijding die God bewerkt zijn anticiperende tekenen van heel zijn verlossingswerk en gebeuren door het offer van zijn eigen lichaam dat Hij bracht. Matteüs verbindt uitdrukkelijk deze Messiaanse activiteiten met het lijden gedragen door de dienaar van de Heer, wanneer hij schrijft *“Toen het avond was geworden, brachten ze velen bij Hem die van demonen te lijden hadden; met zijn woord dreef Hij de geesten uit. En Hij genas alle zieken, opdat vervuld zou worden wat bij monde van de profet Jesaja gesproken is: ‘Hij heeft onze ziekten op zich genomen en onze kwalen gedragen’”* (Mt 8,16-17).

Zoals lichamelijke ziekten symbolen zijn van de verschillende vormen van geestelijke gebreken die de gevallen mensheid treffen – we denken aan geestelijke blindheid, doofheid of verlamming –, zo is lichamelijke genezing een uiterlijk teken van het innerlijke herstel door de vergeving

¹⁹ Bemerkt dat alle genezingen waarvoor Jezus zelf het initiatief nam, gebeurden op de Sabbat: de man met de verschroepelde hand (Mt 12, 9-13); de kromgebogen vrouw (Lc 13, 10-17); de waterzuchtige man (Lc 14, 1-4); de lamme te Betzata (Joh 5, 1-9); de genezing van een blindgeborene (9, 1-14). Er is ook een duiveluitdrijving op de Sabbat: Mc 1,21-26.

²⁰ Cf. Mt 4, 24; 8, 16; 10, 1; Mc 1, 32; Lc 6, 17-18; 7, 21; 8, 2; Hnd 5, 16; 8, 7; 10, 38; 19,2.

van zonden (Mc 2,1-12; Joh 5,14). Nochtans is het verband tussen bevrijding en lichamelijke gezondheid geen absoluut gegeven, evenmin als dat tussen ziekte en zonde (cf. Joh 9,3). Volledige genezing (verlossing) van de hele mens, naar lichaam en ziel, zal alleen gebeuren bij de verrijzenis van het lichaam op de laatste dag (Rom 8,18-23; 2 Kor 4,16-18). Tot dan blijft het Koninkrijk, tijdens de tijd van de Kerk, enigszins gesluierd. Het is dus verkeerd te beweren dat het Gods wil is om elke zieke en gehandicapte in dit leven te genezen. Jezus leert zijn volgelingen niet alleen om de zieken te genezen, maar ook om ze te bezoeken (Mt 25,36). Er zijn gevallen bekend in het Nieuwe Testament, waar een ziekte minstens een tijd lang blijft voortduren ondanks de charisma's van genezing van de apostelen (Gal 4,13; Fil 2,26-27; 2 Tim 4,20).

Met de opdracht die Hij aan de apostelen gaf om zijn verlossingstaak verder te zetten, bevestigt Jezus opnieuw de intrinsieke band tussen genezing en de verkondiging van het Evangelie. *“Hij gaf de twaalf de macht om onreine geesten uit te drijven en elke ziekte en elke kwaal te genezen”* (Mt 10,1). Hij draagt hen op: *“Verkondig op je tocht: ‘het Koninkrijk der hemelen is ophanden’. Genees zieken, wek doden op, maak melaatsen rein, drijf demonen uit”* (Mt 10,7-8). Hij herhaalt deze opdracht als Hij de tweeënzeventig uitzendt: *“Als je in een stad komt waar men je ontvangt ... genees er de zieken en zeg tegen hen: ‘het Koninkrijk van God is nu dichtbij u gekomen”* (Lc 10,8-9). Na zijn verrijzenis verruimt Jezus die mogelijkheid om te genezen en preciseert daarbij de tekenen die de leerlingen zullen vergezellen: *“Zieken zullen ze de handen opleggen en zij zullen gezond worden”* (Mc 16,18). Zoals de instructie van de Congregatie het vermeldt, wordt deze kracht om te genezen gegeven in een missionaire context; niet voor hun eigen verheerlijking, maar wel als een bevestiging van hun zending²¹.

Lucas tekent op hoe de woorden van Jezus in vervulling gaan bij de vele genezingen die door de apostelen (Hnd 2,43; 3,1-8; 5,12) en door leer-

²¹ Instructie, I,3 (*Prayer for Healing*, p. 312 of 0024 op www.stucom.nl).

lingen als Stefanus (Hnd 6,8) en Filippus (Hnd 8,6-7) bewerkt worden. Bij deze wonderen getuigt God zelf (Heb 2,3-4) van de kracht van het gesproken woord en overtuigt Hij de toehoorders van de waarheid ervan (Hnd 4,29-30; 8,6; 14,3, Rom 15,18-19). Paulus verwijst zelfs naar deze wonderdaden als het kenmerk van een ware apostel (2 Kor 12,12). Bij bepaalde gelegenheden kost het de apostelen zelfs veel moeite om duidelijk te maken dat de verrezen Heer, en niet zij, geneest en dat zij enkel maar zijn werktuigen zijn. (Hnd 3,12; 14,8-18).

In de eerste brief aan de Korintiërs gunt Paulus ons een blik op de ervaring die de jonge Kerk opdeed van wondere genezingen. Hij wijst op het bidden om genezingen te verkrijgen als een bijzonder charisma, door de Geest aan sommigen in grotere mate geschonken (1 Kor 12,9. 28.30). Dit is duidelijk een gave om door gebed genezing te verkrijgen voor anderen; wellicht gepaard gaand met een symbolisch gebaar²². De brief van Jacobus verwijst naar een enigszins andere situatie, waarin het gebed over de zieken een sacramentele daad is die uitgeoefend wordt door de oudsten van de gemeente. In dezelfde context wijst Jacobus evenwel op de doeltreffendheid van het gebed voor de zieken door gelijk welke christen: *“Is iemand van u ziek? Laat hij de oudsten van de gemeente roepen; zij moeten een gebed over hem uitspreken en hem met olie zalven in de naam van de Heer. En het gelovige gebed zal de zieke redden (sôzein) en de Heer zal hem oprichten. En als hij zonden heeft begaan, zal het hem vergeven worden. Belijd daarom elkaar uw zonden en bid voor elkaar, opdat u genezing vindt”* (Jak 5, 14-16). Zoals de instructie opmerkt, suggereren de werkwoorden *“zal redden”* en *“zal oprichten”* geen handelingen die exclusief of voornamelijk doelen op lichamelijke genezing, maar die lichamelijke genezing is er in zekere zin wel in besloten²³. De passages in de eerste brief aan de Korintiërs en in de brief van Jacobus verduidelijken dat genezing in wezen gratis is als gevolg van een vrij initiatief van God. Ze tonen ook aan dat de

²² Zie Instructie I,3 (*Prayer for Healing* p. 313).

²³ Instructie I,3 (*Prayer for Healing*, p. 313).

kerkelijke context van genezing een uiting is van de *“kracht van de Heilige Geest die, door de bediening van de Kerk, het mysterie van Christus tegenwoordig stelt in verschillende bedieningen”*²⁴.

Doordat er zoveel over genezing gesproken wordt, ontwikkelt het Nieuwe Testament ook diepgaand de theologie van het lijden die haar wortels heeft in het Oude Testament. Gegrond op de woorden van Christus zelf (Lc 14,27), worden noden en beproevingen van allerlei aard voortaan gezien als een deelname in de onschatbare waarde van het paasmysterie van Christus (Fil 3,10, 1 Pe 4,13). Het zijn middelen tot persoonlijke heiliging om een mens voor te bereiden op de eeuwige heerlijkheid (Rom 5,3; 2 Kor 4,17; 2 Tes 1,4-5); ze zijn ook een geheimenisvolle bron van genade voor anderen (2 Kor 1,6; 4,10-12). Vanwege dit bovennatuurlijke doel, kunnen we ons zelfs verheugen in het lijden: *“Op het ogenblik verheug ik mij dat ik voor u mag lijden en in mijn lichaam mag aanvullen wat nog ontbreekt aan de verdrukkingen van Christus, ten bate van zijn lichaam, dat is de Kerk”* (Kol 1,24; cf. 1 Pe 5,9). In deze context is het lijden waarnaar verwezen wordt, meestal het gevolg van apostolische inzet of van vervolgingen. Maar de Kerk vindt het ook legitiem dat het begrip lijden in dit verband wordt uitgebreid tot lichamelijke ziekten of gebreken, en zelfs tot elke andere vorm van lijden.

2.3. Een theologie van genezing

In zijn boek *“Jezus van Nazareth”* schrijft paus Benedictus XVI: *“Genezing is een essentiële dimensie van de apostolische zending en van het christelijk geloof in het algemeen”*. Er kan zelfs gezegd worden dat het christendom *“een therapeutische religie – een religie van heling is. Wanneer we dit ten gronde trachten te verstaan, wordt hier de volledige*

²⁴ Zie Mateo Calisi in *Prayer for Healing*, p. 12.

*omvang van de verlossing uitgedrukt ...*²⁵. Redding door Christus is uiteindelijk een genezing van de diepste wonde van de mensheid: de wonde van onze zondigheid en daaruit voortvloeiend de wonde van onze verwijdering van God. Omgekeerd: de volheid van genezing is vergeving van zonden en het herstel van de gemeenschap met God. *“Wie oprecht verlangt de mens te genezen, moet hem zien in zijn gaafheid en moet weten dat enkel de liefde van God de ultieme genezing kan zijn ...”*²⁶.

Door de kracht van de Heilige Geest zorgt de verrezen Heer er voortdurend voor dat diezelfde genezingen en bevrijdingen – die Hij bewerkte tijdens zijn leven op aarde – ook nu nog werkzaam blijven in de Kerk. De Katechismus leert ons dat, net zoals Jezus de zieken aanraakte en genas tijdens zijn zending op aarde, *“Hij in de sacramenten niet ophoudt ons ‘aan te raken’ om ons te genezen”* (KKK n° 1504). *“De Kerk gelooft in de levenwekkende aanwezigheid van Christus, geneesheer van ziel en lichaam. Deze aanwezigheid is bijzonder werkzaam door de sacramenten, en heel speciaal door de eucharistie, brood dat eeuwig leven geeft en waarvan de heilige Paulus aangeeft dat het in verband staat met de lichamelijke gezondheid”* (KKK n° 1509). Bisschop Albert de Monléon benadrukt: *“De Katholieke Charismatische Vernieuwing zoekt altijd bewust te bidden voor genezingen binnen het sacramentele kader.... Deze band tussen de gebeden om genezing en de sacramenten... is vooral een gevolg van die geloofservaring die katholieken ernaar doet streven de charisma's die ze ontdekken te integreren in het geheel van het katholieke sacramentele leven. Dit leven wordt van binnen uit ontdekt door de genade van de uitstorting van de Heilige Geest”*²⁷. Het ervaren van de genezende kracht van Christus binnen de

²⁵ Jezus van Nazaret, p.176.

²⁶ Ibid., p.177.

²⁷ Prayer for Healing, p. 207. De bisschop merkt ook op dat “katholieke gebedsgroepen en gemeenschappen niet zomaar geïdentificeerd wensen te worden

context van de sacramenten kan, zoals velen binnen de Katholieke Charismatische Vernieuwing mochten ervaren, bijdragen tot een vernieuwing van het geloof in de sacramenten. Het kan ook leiden tot een diepere bewustwording van het feit dat de verrezen Heer aanwezig is en persoonlijk handelt in de sacramenten om zijn leven schenkende genade met ons te delen.

Wat de Katholieke Kerk leert over het Woord en de sacramenten, is een theologische verwoording van wat de Bijbel verkondigt over het Koninkrijk en de zichtbare tekenen van de komst ervan. In de vernieuwde theologie van de Katechismus van de Katholieke Kerk gaat de verkondiging van het Woord altijd vooraf aan de viering van het sacrament. Elk sacrament is een sacrament van geloof, waarvan de betekenis gegeven wordt door het Woord van God. Net zoals de liturgische vieringen moeten beginnen met de woorddienst, zo is het noodzakelijk dat elke publieke dienst voor genezing begint met de verkondiging van het Woord en de verklaring ervan. Het is immers door het Woord dat de ware genezer, Jezus Christus, verkondigd wordt en dat de betekenis van elke genezing verklaard wordt als een teken van de volheid van het heil in Christus.

Zelfs wanneer een bediening tot genezing plaatsvindt buiten een liturgische context, is het referentiekader waarmee wij het genezingswerk van de Heer begrijpen sacramenteel. Dat wil zeggen: al ons dienstwerk gebeurt in de tijd van de Kerk²⁸, waarbij het heilswerk van Christus door zichtbare tekenen verwezenlijkt wordt dankzij de kracht van de Heilige Geest. (KKK n°176). *“Het werk van Christus in de liturgie is sacramenteel omdat het heilsmysterie tegenwoordig gesteld wordt door de kracht van zijn Heilige Geest”* (KKK n°1111).

met de gebeden om genezing in niet-katholieke gemeenschappen of bewegingen, waar de sacramentele dimensie minder belangrijk is." (p. 208).

²⁸ Noot bij de Nederlandse vertaling: 'in de tijd van de Kerk' is hier de vertaling van 'In the age of the Church', de periode tussen de hemelvaart van de Heer en zijn wederkomst'.

De sacramentele heilseconomie zorgt dus zelf voor de juiste context waarbinnen we elke bediening tot genezing moeten begrijpen.

Zoals elk sacrament de handelingen van Jezus vandaag tegenwoordig stelt en ons voorbereidt op de komende voltooiing van het Koninkrijk, zo moet ook elke genezing begrepen worden als een teken, eens en voor altijd, van de eeuwigdurende overwinning van Jezus door zijn kruisdood en verrijzenis. Deze wordt hier en nu werkelijkheid als een belofte van de totale genezing en de eeuwige glorie die we mogen verwachten in het Koninkrijk dat komt.

2.4. Theologische uitdagingen die voortkomen uit de ervaringen in de Katholieke Kerk met de bediening tot genezing

Omdat de bediening tot genezing in de Katholieke Charismatische Vernieuwing een herontdekking is van oude schatten, zonder enig parallel in de moderne kerkgeschiedenis, doet ze onvermijdelijk nieuwe vragen rijzen zowel bij hen die de bediening tot genezing uitoefenen als bij de gezagsdragers die belast zijn met de onderscheiding en met de leiding van de Kerk. In een dergelijke situatie is het niet redelijk om te verwachten dat alles direct helder en duidelijk is en om terstond een oplossing te vinden voor alle problemen en moeilijkheden. Toch moeten de katholieke gelovigen in deze situatie respect opbrengen voor de kerkelijke gezagsdragers en in een geest van gehoorzaamheid de pastorale onderscheiding van de kerkelijke verantwoordelijken aanvaarden. Tevens zullen zij hun zorgen hieromtrent bekend maken en aan de kerkelijke verantwoordelijken de concrete moeilijkheden die ze ontmoeten, bekend maken (cf. Wetboek van kerkelijk recht, canon n°212).

In dit hoofdstuk zullen we de voornaamste domeinen in theologie en pastoraal aanduiden waarbij de onverwachte tussenkomst van de Heilige

Geest, die de bediening tot genezing terug tot leven brengt in de Kerk, veel van onze gevestigde opvattingen en houdingen in vraag stelt.

○ ***De plaats van het lijden***

Een evidente vraag is de plaats van het lijden in het christelijke leven. De katholieke spiritualiteit legt er de nadruk op dat de navolging van Jezus steeds lijden insluit. Dit is ook zichtbaar in de levensverhalen van vele heiligen. Het woord van Jezus: *“Wie zijn kruis niet opneemt en Mij volgt, is Mij niet waardig”* (Mt 10,38) heeft het katholieke denken sterk beïnvloed. Paus Johannes Paulus II zegt met nadruk: *“Door lijdend de verlossing te bewerken, heeft Christus tegelijkertijd het menselijk lijden verheven en het verlossende waarde gegeven”* (Salvifici Doloris, n°19; ‘over de christelijke zin van het lijden’).

Een gevolg van deze spiritualiteit rond het lijden was: dat elke christen al het lijden dat hij in zijn leven ontmoet in geloof moest aanvaarden. Hoewel de zieken dikwijls genezingen zochten in gebed, vooral in heiligdommen waar heiligen vereerd worden of in andere bedevaartsplaatsen, was het niet gebruikelijk dat daarop gereageerd werd met een echte bediening tot genezing. De ervaring van Gods genezende genade in de charismatische vernieuwing en de overvloed van goddelijke barmhartigheid die Hij hierbij schenkt, doen belangrijke vragen rijzen. Hoe gaan wij, christenen die geloven in de overwinning van Christus, om met ziekte, tegenspoed en met alle listen van de boze? Het is een uitdaging om van elke vorm van passiviteit tegenover het kwaad gezuiverd te worden, zodat wanneer genezing uitblijft het positief aanvaarden van het lijden een actieve geloofsdaad is en niet louter een passieve berusting. In tegenstelling tot de algemeen verspreide indruk dat lijden en vreugde onverenigbaar zijn, ontdekken mensen die hun lijden in geloof aanvaarden, dat dit wel gepaard kan gaan met een diepe vreugde in de Geest.

○ *De werking van boze geesten*

De ervaring binnen de Katholieke Charismatische Vernieuwing leert dat een vernieuwde bewustwording van de werking van de Heilige Geest gepaard gaat met een bewustwording van de werking van boze geesten. Hoewel dit nauwelijks een belangrijke herontdekking te noemen is, omdat de Kerk zich altijd bewust was van het werk van Satan (zie bijvoorbeeld het gebed van Leo XIII tot de aartsengel Michaël²⁹), ondervinden de bij de charismatische vernieuwing betrokken katholieken vaak dat het werk van Satan slechts door weinigen in de Kerk ernstig wordt genomen. Er wordt weinig over gesproken in de predicatie en in de seminaries wordt er maar heel weinig onderricht over gegeven. Weinig bisdommen hebben een exorcist³⁰. Hierdoor ontbreekt het bij veel katholieken in de Katholieke Charismatische Vernieuwing aan een degelijke vorming en zijn ze vatbaarder voor fundamentalistisch onderwijs dat vooral de nadruk legt op de werking van God en van de Satan waardoor ze geen rekening houden met natuurlijke en geschapen oorzaken³¹. Hoe kan de katholieke gelovige meer bewust gemaakt worden van de reële invloed van boze geesten, zonder angst aan te jagen en zonder er onredelijke aandacht aan te besteden?

○ *De onderscheiding van charisma's van genezing*

²⁹ De korte versie van het gebed is als volgt: “*Heilige aartsengel Michaël, verdedig ons in de strijd. Wees onze bescherming tegen de boosheid en de listen van de duivel. Wij smeken ootmoedig dat God hem zijn macht doet gevoelen. En gij, vorst van de hemelse legerscharen, drijf Satan en de andere boze geesten, die tot verderf van de zielen over de wereld rondgaan, door de goddelijke kracht in de hel terug. Amen.*”.

³⁰ Voor een bespreking van dit onderwerp, zie de boeken van Pater Gabriele Amorth, “An exorcist tells his story” en “An exorcist: More stories,” beiden gepubliceerd door Ignatius Press (San Francisco, respectievelijk in 1990 en 1992).

³¹ Het ‘document van Mechelen’ n^o4 kan hierbij een hulp zijn: Leo Joseph Kardinaal Suenens, “Charismatische vernieuwing en de machten van het kwaad”, 1983: 0233 op www.stucom.nl en Boek III van *De heilige Geest, levensadem van de Kerk*, 2001.

De ervaring met het bidden om genezing en met de bediening tot genezing in de Katholieke Charismatische Vernieuwing heeft de aandacht gevestigd op het onderscheid tussen de specifieke charisma's van genezing, gegeven aan bepaalde gelovigen in de Kerk ten dienste van de gemeenschap (1 Kor 12,7.9) en het gebed om genezing dat elke christen in de kracht van de Geest kan bidden. Dit verschil wordt verwoord aan het einde van hoofdstuk 12, waar Paulus de retorische vraag stelt: “*Hebt u allen de gave om te genezen?*” (1 Kor 12,30)³². Hij geeft heel duidelijk aan dat alle christenen een instrument van genezing kunnen zijn, maar dat slechts aan enkele personen het charisma van genezing wordt gegeven.³³ De Katechismus vermeldt ook dat een speciale gave om zieken te genezen door de Heilige Geest aan sommigen geschonken wordt (KKK n°1508).

In dit verband is het belangrijk te erkennen dat alle charisma's moeten onderscheiden worden binnen het Lichaam van Christus, de Kerk. Deze onderscheiding is de bijzondere verantwoordelijkheid van de hiërarchische overheid. Als mensen gaven van genezing lijken te bezitten en ze die uitoefenen buiten hun parochie of hun lokale gemeenschap, is het gepast om de plaatselijke bisschop de echtheid van deze gave te laten onderscheiden³⁴. De regelmatige beoefening van het gebed om genezing in een parochie of in een lokale gebedsgroep moet vanzelfsprekend door de plaatselijke verantwoordelijken onderscheiden worden. Zij staan zelf onder het gezag van de plaatselijke bisschop. Maar omdat ook voor veel bisschoppen de onderscheiding van het charisma van genezing een nieuwe ervaring is, is er op alle niveaus in de Kerk nood aan het uit-

³² Merk op dat Paulus hier (in het Grieks) beide termen in het meervoud gebruikt: “charisma's van genezingen” in 1 Kor 12,9. 28. 30.

³³ Aartsbisschop, nu kardinaal, Tarcisio Bertone erkent dit punt in zijn uiteenzetting tijdens het Colloquium, ‘*Prayer for Healing*’, p.27.

³⁴ Pater Libero Gerosa suggereert om dezelfde criteria toe te passen die in het Kerkelijk Recht beschreven worden (can. 1172) voor priesters bij het exorcisme (vroomheid, kennis, wijsheid en integere levenswandel), plus het criterium ‘standvastigheid in hun liefde voor de zieken’ (*Prayer for Healing* p.173).

wisselen van ervaringen en van wijsheid die opgedaan wordt. De vraag is hoe er wegen kunnen gevonden worden opdat de bedieningen tot genezing in de Kerk meer zouden samenwerken met de kerkelijke overheid, waarbij ze regelmatig verslag uitbrengen over hun bediening en over discussies rond vragen die rijzen.

o *Genezing en evangelisatie*

Heel wat studies aangaande de plaats van de genezing in het leven van Jezus leggen de nadruk op de relatie tussen zijn onderrichtingen (de verkondiging van de Blijde Boodschap) en zijn ‘werken’, de genezingen en wonderen die Hij verricht heeft. Zoals de *Instructie* erkent, staven deze genezingen de kracht van de verkondiging in de Evangelies³⁵. Het is belangrijk om voor ogen te houden wat Pater Albert Vanhoye (nu kardinaal) benadrukte: “*De genezingen van Jezus waren niet alleen een uiting van zijn kracht. Ze waren ook, en vooral, een uitdrukking van zijn barmhartige, liefhebbende goedheid. Daarom zijn ze nog inniger verstrengeld met het Koninkrijk van God*”³⁶. Deze uitspraak is een noodzakelijke aanvulling en tevens een correctie op de te grote nadruk die in sommige middens gelegd wordt op “evangelisatie in kracht”, evangelisatie die gepaard gaat met bovennatuurlijke staaltjes van Gods kracht.

Ons inzicht in de bediening van Jezus, stelt ons voor belangrijke vragen over de manier waarop wij, katholieken, evangeliseren. De jongste jaren werd er een wereldwijde inspanning geleverd om de Kerk aan te sporen tot een ‘nieuwe evangelisatie’ als antwoord op de oproep van paus Johannes Paulus II. Er werd daarbij relatief weinig aandacht besteed aan de plaats van de bediening tot genezing in de verkondiging van het Evangelie. Bovendien is het een feit dat de bediening tot genezing binnen de Katholieke Charismatische Vernieuwing – enkele belangrijke

³⁵ *Instructie I,1 (Prayer for Healing, p.308).*

³⁶ Vanhoye in *Prayer for Healing, p.35.*

uitzonderingen niet te na gesproken – meer aangeboden werd aan leden van de Kerk dan aan buitenstaanders. Het Bijbels getuigenis onderlijnt het belang om het Evangelie te verkondigen aan ongelovigen, vanuit het geloof dat de prediking van het Woord vergezeld gaat van tekenen en wonderen, die tevens die prediking bevestigen (zie Mc 16,20)³⁷. Hoe kunnen we opnieuw prediking en genezing integreren in de katholieke evangelisatie?

³⁷ Zie de commentaren van Jean Pliya in *Prayer for Healing*, p. 258.

HOOFDSTUK 3

PASTORALE VRAAGSTUKKEN EN RICHTLIJNEN

3.1. Vormen van genezing

Er zijn veel vormen van genezing en het is goed om hun onderling verband te zien, zoals Dr. Philippe Madre benadrukt: “*Het is steeds de mens in zijn totaliteit die in zijn of haar diepste wezen, de genade van genezing ontvangt, dus nooit een deel van een persoon, zowel bij een psychische, geestelijke of lichamelijke genezing*”³⁸. Hoewel men niet onmiddellijk een duidelijk verband kan leggen tussen zonde en ziekte (zie Joh 9,2), zijn er veel gevallen waar vormen van lichamelijke of psychische ziekte hun oorsprong vinden in de zonde en in de weerstand tegen de wil van God. Mensen in de bediening tot genezing moeten dus altijd aandacht hebben voor een waaier van mogelijke oorzaken voor de ziekte-toestand waarmee ze geconfronteerd worden. Onderscheiding zal hen helpen bepalen welke vormen van bediening of pastorale zorg in een bepaalde situatie aangewezen zijn.

Genezingsvormen die in de charismatische vernieuwing regelmatig voorkomen en die ook beschreven worden in *Prayer for healing*:

- Lichamelijke genezing: genezing van lichamelijke ziekten en gebreken³⁹.
- Psychologische genezing: genezing van verwondingen in de menselijke psyche, met daarbij ook emotionele kwetsuren⁴⁰.

³⁸ *Prayer for Healing*, p. 231.

³⁹ Zie Zuster Brieghe McKenna in *Prayer for Healing*, pp. 226-230.

⁴⁰ “De genade van een psychologische genezing zorgt altijd voor een genade van verzoening in de drie voornaamste relatieniveaus van de mens: de relatie met God, de relatie met anderen en de relatie met zichzelf” (Philippe Madre in *Prayer for Healing*, p. 233.)

- Geestelijke genezing: dit sluit vooral ‘de genezing van de zonde’ in waarbij de persoonlijke relatie van de persoon met God hersteld wordt (Pater Raniero Cantalamessa)⁴¹.

Exorcisme en bevrijding. De Katholieke Charismatische Vernieuwing erkent dat er een belangrijk onderscheid bestaat tussen beide. “*Het exorcisme is bedoeld om duivels uit te drijven of om iemand te bevrijden van demonische overheersing, uit kracht van het geestelijk gezag dat Jezus aan zijn Kerk heeft toevertrouwd*” (KKK n°1673).

Aangezien het hierbij gaat om de uitoefening van het geestelijk gezag dat aan de Kerk is toevertrouwd, kunnen enkel diegenen die hiertoe gemachtigd zijn door de Kerk een exorcisme over bezetenen uitvoeren (CIC, canon 1172). Gebed om bevrijding, echter, is gericht op het bevrijden van mensen van de invloed of onderdrukking door kwade geesten. In het Onzevader vragen we aan de Vader om ons te verlossen van het kwade. Dit betekent dat het ons toegestaan is te bidden voor bevrijding van iemand die onder de invloed van de Boze lijkt. De richtlijnen in dit boekje behandelen niet rechtstreeks vragen over exorcisme of bevrijding, omdat hierbij vaak andere problemen en discussies naar boven komen die duidelijk verschillen van het gebed om genezing.

Andere nieuwe vormen van gebed om genezing, die voorkomen in sommige charismatische groepen, vereisen meer onderscheiding en ook pastorale supervisie. In het boek *Prayer for Healing* wordt hierover rechtstreeks gesproken. Deze vormen worden echter wel aanbevolen in sommige boeken die wijd verspreid zijn.

- Genezing van herinneringen: zoals hoger reeds aangegeven, werd dit begrip belicht door paus Johannes Paulus II in zijn onderrichtingen over het Jubeljaar 2000⁴². Deze zuivering heeft tot doel “*het individu-*

⁴¹ *Prayer for Healing* p. 219. In zijn lezing rekent Pater Raniero Cantalamessa ook “innerlijke genezing” tot de vormen van “geestelijke genezing”.

⁴² Johannes Paulus II, *Incarnationis Mysterium* (1998), n°11.

*ele en het collectieve geweten te bevrijden van alle vormen van wrok en geweld die de erfenis zijn van fouten in het verleden*⁴³. Het belang van deze vorm van genezing bestaat in het feit dat de draagwijdte van de bediening tot genezing uitgebreid wordt van individuele wonden tot verwondingen van hele volken en gemeenschappen, veroorzaakt door kwalen uit het verleden⁴⁴.

- Genezing tussen generaties: deze genezingsvorm betreft de genezing van wonden en mistoestanden die hun oorsprong vinden bij de voorouders. Dit gebed wordt soms de genezing van de familiestamboom genoemd⁴⁵.

Genezing van de aarde: er is een groeiend besef dat er een verband bestaat tussen de zonden van de mensen en het kwaad dat de aarde treft: (droogte, vervuiling, overstromingen, uitsterven van dier- en plantensoorten, enz.) Dit inzicht strookt ook met een moderne ecologische visie⁴⁶. Gebed en berouw voor de menselijke zonden die deze kwalen veroorzaken, dragen ertoe bij dat de aarde ervan bevrijd wordt.

3.2. De verschillende contexten van het gebed om genezing

Naarmate de praktijk van de bediening tot genezing geëvolueerd is binnen de Katholieke Charismatische Vernieuwing tijdens de laatste veertig jaren, heeft ze veel verschillende vormen aangenomen en is ze in verschillende contexten beoefend. Deze verscheidenheid toont het belang van het feit dat het Nieuwe Testament spreekt over de “gaven van genezingen” in het meervoud (1 Kor 12, 9.28.30). De verschillen in

⁴³ Internationale Theologische Commissie, *Herinneringen en verzoening* (2000), Inleiding. Zie Kerkelijke Documentatie 1 september 2000, bestel@rkk.nl.

⁴⁴ Bisschop Grech beschrijft zulke genezing van wonden die voortkomen uit het verleden van Tasmanië als strafkolonie: zie *Prayer for Healing*, p. 291.

⁴⁵ Deze vorm van gebed om genezing wordt door Jean Pliya vermeld in *Prayer for Healing*, p. 262.

⁴⁶ Denken we in dit verband in het bijzonder aan het bloedvergieten: zie Kaïn en Abel (Gen 4, 10-11); cf. ook Js 24, 1-6; Jr 14, 1-7; Hos 4, 1-3.

vormen werden ook bepaald door de vraag of het gebed om genezing werd geleid door personen waarvan men aanneemt dat ze een charisma van genezing hebben, of door de gewone plaatselijke leiders of leden van charismatische groepen⁴⁷. Wat hierna volgt, is een poging om een klassering te maken van deze patronen en contexten.

○ *De liturgische context*

- ◆ De liturgische viering van het sacrament van de ziekenzalving (door de bisschop op niveau van het bisdom of van het decanaat, of door een priester in de parochie). Deze setting is bijzonder aan te raden omdat de ziekenzalving een sacrament van genezing is⁴⁸.
- ◆ Eucharistievieringen aangekondigd als Genezingsmissen, met tijdens de voorbeden gebeden die speciaal gericht zijn op de genezing van de zieken, en met handoplegging na het einde van de mis.⁴⁹
- ◆ Woorddiensten gevolgd door handoplegging bij de zieken, soms met een zalving met gezegende olie (niet de viering van het sacrament). In deze diensten kunnen een of meerdere personen de zieken de handen opleggen.
- ◆ Gebed voor de zieken tijdens de uitstelling van het Heilig Sacrament⁵⁰. Dit gebed kan veel vormen aannemen, zoals beschreven door Zuster Brieghe McKenna in “*Prayer for healing*”⁵¹.

⁴⁷ Zie *Prayer for Healing*, pp. 206-7 (Bisschop Albert de Monléon).

⁴⁸ Zie Katechismus van de Katholieke Kerk, n°1421.

⁴⁹ Zie Katechismus van de Katholieke Kerk, n°1509; *Prayer for Healing*, p. 273 (Telésforo Villalba); p. 290 (Bisschop Grech).

⁵⁰ Zie *Prayer for Healing*, p. 264 (Jean Pliya); p. 270 (Bisschop Sam Jacobs).

⁵¹ “Het Heilige Sacrament wordt uitgesteld op de gebruikelijke manier en na een periode van lofprijzing en aanbidding gaat pater Kevin rond in de kerk tussen de gelovigen met de monstrans om allen te zegenen, terwijl ik aan de microfoon bid voor al hun noden“ (p. 228).

- ◆ Gebed om genezing aan het einde van een liturgische dienst die niet onmiddellijk verband houdt met genezing: aan het einde van de Eucharistie, na een vesperdienst, na een zegen met het Heilig Sacrament.
- ◆ Gebed om genezing, vooral voor innerlijke genezing, tijdens het sacrament van verzoening⁵², waarbij de biechtvader “*de boeteling geduldig leidt naar genezing en volwassenheid*”⁵³.

Gebeden om genezing in het kader van liturgische vieringen, zoals hierboven opgesomd, moeten onderscheiden worden van de strikt liturgische gebeden voor genezing, zoals beschreven in de disciplinaire normen van de *Instructie over gebeden om genezing*, artikelen 2 tot 4. Strikt liturgische gebeden voor genezing worden uitgesproken volgens het ritueel dat voorgeschreven is in het *Rituale Romanum* “*wanneer deze eredienst gebracht wordt in naam van de Kerk door wettig hiertoe afgevaardigde personen en door handelingen die door het gezag van de Kerk goedgekeurd zijn*” (CIC, canon 834 §2). Strikt liturgische diensten voor genezing mogen alleen gehouden worden met uitdrukkelijke toestemming van de diocesane bisschop.

○ *Niet-liturgische context*

- ◆ Bijzondere bijeenkomsten voor bediening tot genezing: het is een niet-liturgische dienst die aangekondigd wordt als een bijeenkomst met gebed om genezing, meestal onder leiding van een persoon waarvan het charisma van genezing erkend is (vaak een priester of een religieuze).
- ◆ Gebedsbijeenkomsten waarin een tijd voorzien is om te bidden voor mensen met speciale noden, onder wie uiteraard ook mensen die lichamelijke of innerlijke genezing nodig hebben (een regelmatig voorkomende situatie in charismatische gebedsbijeenkomsten). Dit zijn geen echte bijeenkomsten voor genezing, maar bijeenkomsten waarin enige gebeden om genezing plaatsvinden.

⁵² Zie *Prayer for Healing*, p. 292 (Bisschop Grech).

⁵³ Katechismus van de Katholieke Kerk, n°1466.

- ◆ Ad hoc antwoorden op noden: wanneer christenen zieken ontmoeten, waar deze ook zijn, en voor hen bidden om genezing, soms met handoplegging.
- ◆ Massabijeenkomsten: deze worden dikwijls in de openlucht georganiseerd in warmere streken, of in grote vergadercentra of grote zalen in streken met een meer gematigd klimaat. Sommige van deze bijeenkomsten hebben een uitgesproken evangeliserende bedoeling. Soms gaat dit gepaard met handlegging door enkelingen of door kleine teams die dit samen doen. Soms gebeurt het zonder handoplegging maar wordt er een collectief gebed uitgesproken voor alle aanwezigen, of een collectief gebed voor de genezing van specifieke kwalen (hierbij worden soms ‘woorden van kennis’ uitgesproken).

3.3. Richtlijnen voor het gebed om genezing

Diegenen die door de Heilige Geest rijkelijk bedeeld worden met charisma's bewijzen een grote dienst aan de gemeenschap (cf. 1 Kor 12,7) wanneer zij de richtlijnen van de Kerk volgen. Het Tweede Vaticaans Concilie wijst op het tweevoudige principe, gegrond in de Schrift: *“Aan elke gelovige die deze charismatische gaven, ook al zijn het zeer eenvoudige, ontvangt, wordt daarmee het recht en de opdracht verleend deze in de Kerk en in de wereld te gebruiken tot welzijn van de mensen en tot opbouw van de Kerk in de vrijheid van de Heilige Geest, die ‘blaast waarheen Hij wil’ (Joh 3,8). Hij moet dat in gemeenschap met zijn broeders in Christus doen, en heel speciaal met zijn herders, omdat het hun toekomt over de authenticiteit en het ordelijk gebruik van deze gaven te oordelen”* (Apostolicam Actuositatem, Decreet over het lekenapostolaat n° 3). Met die bedoeling geven de volgende richtlijnen een interpretatie van de disciplinaire regels van de *Instructie over gebeden om genezing* van de Congregatie voor de Geloofsleer – in het

licht van de principes die hierboven in deel II uiteengezet werden – om hulp te bieden bij de toepassing van deze richtlijnen in specifieke pastorale situaties.⁵⁴ Deze richtlijnen moeten worden geïnterpreteerd in het licht van de universele liturgische wet van de Kerk, zoals toegepast door de plaatselijke bisschoppenconferentie, en in overeenstemming met enige de liturgische normen, gesteld door de diocesane bisschop.⁵⁵

○ *Integratie in de liturgie en in de sacramenten*

De sacramenten, en meer bepaald de Eucharistie, vormen het bevoorrechte kader waarin Christus zijn genezende kracht meedeelt en in de Kerk op geheimenissvolle wijze de werken doet die Hij in zijn leven op aarde verrichte. Zelfs waar gebed om genezing plaatsvindt buiten de liturgie, moet onze praktijk van bediening tot genezing beoefend worden binnen het theologische en sacramentele kader dat hierboven geschetst werd (II,3).

Men moet erover waken dat bij gebeden om genezing binnen een liturgische context, zoals hierboven beschreven, de Eucharistieviering en het Heilig Sacrament niet tot instrumenten worden gemaakt in dienst van gebeden om genezing. Hun eigenlijke bedoeling moet geëerbiedigd worden, namelijk de gelovigen te leiden naar een geestelijke gemeenschap met Christus⁵⁶. Artikel 7 van de *Instructie* is bedoeld voor dergelijke vormen van misbruik en is niet bedoeld om de uitvoering van charisma's van genezing te verbieden die wel plaats vinden in verbondenheid met de liturgie, maar buiten de liturgische actie zelf. De organisatoren van niet-liturgische bijeenkomsten voor gebed om genezing moeten elke verwarring met liturgische vieringen in strikte zin voorkomen (Art.5, 2). Daarom moeten ze erop toezien dat ze geen gebeden gebruiken die overgenomen zijn uit liturgische vieringen of die

⁵⁴ De *Instructie over Gebeden om Genezing*: zie voetnoot 1 en uitleg op blz. 4.

⁵⁵ Congregatie van de Bisschoppen, *Directory for the Pastoral Ministry of Bishops* (2004), 145, 147.

⁵⁶ *Instructie*, I, 5 (0024 op www.stucom.nl of *Prayer for Healing*, p. 316).

er sterk op lijken⁵⁷. In het 1ste artikel staat de aanbeveling – dit is evenwel geen verplichting – dat niet-liturgische diensten voor genezing in een kerk of in een andere geheiligde plaats zouden geleid worden door een gewijde voorganger. Zoals de *Instructie* reeds verduidelijkt heeft, beperkt de Heilige Geest het charisma van genezing niet tot een bepaalde categorie van gelovigen (I,5 van de *Instructie*).

Het is hoe dan ook een verplichting dat Gods Woord verkondigd wordt, zowel bij een liturgische als bij een niet-liturgische dienst voor genezing (zie deel II hierboven). De rechtmatige plaats die het Woord van God moet hebben, is een beveiliging tegen elke genezingspraktijk die in zichzelf gekeerd is met het gevaar dat de eredienst aan God gebruikt wordt voor egocentrische bedoelingen die niets te maken hebben met het Koninkrijk van God.

○ ***De gedragslijn bij de bediening tot en het gebed om genezing***

Diegenen die voorgaan in het gebed om genezing, moeten bidden in een geest van verwachtend geloof dat de Heer verbaasd doet staan (Mt 8,10), maar ze moeten de resultaten van het gebed helemaal aan God overlaten. Als een zichtbare genezing uitblijft, mag de zieke nooit een gebrek aan geloof verweten worden. Niemand kan immers Gods wil doorgronden of in de ziel van een persoon kijken. Wie om genezing vraagt, moet integendeel aangemoedigd worden om te volharden in gebed en in vertrouwen op God, of Zijn wil nu genezing is of genade door aanvaarding van lijden.

Wanneer merkbare genezingen zich voordoen, is het gepast om wijs en voorzichtig te zijn bij het verifiëren ervan, maar ook om ze met vreugde en dankzegging te aanvaarden, zoals ook gebeurde tijdens Jezus' leven op aarde: “*Al zijn leerlingen begonnen vrolijk en uit volle borst God te prijzen om alle machtige daden die ze hadden gezien*” (Lc 19,37). Het

⁵⁷ Zie Aartsbisschop Bertone in *Prayer for Healing*, p. 29.

voorschrift: “Zij die voorgaan in (...) gebedsvieringen voor genezing, moeten streven naar een sfeer van rustige vroomheid onder de aanwezigen” (Instructie art. 9), is niet bedoeld om vreugdevolle lofprijzing te verbieden. Ze moet veeleer begrepen worden in het licht van de eerdere aanbeveling om vormen van hysterie, gekunsteldheid, aanstellerij en sensatiezucht te voorkomen (Art. 5,3). Zoals Paulus het beval: “*Maar laat alles fatsoenlijk en in goede orde geschieden*” (1 Kor 14,40). Er moet niet zozeer gefocust worden op de gezelingen op zichzelf en zeker niet op de voorganger in het gebed, maar wel op de goddelijke Genezer naar wie alle gezelingen bij wijze van teken verwijzen. De charismatische vernieuwing beklemtoont terecht de gezelingen als tekenen van Gods barmhartige liefde, veeleer dan als “*wonderen waarbij de nadruk gelegd wordt op het feit dat ze medisch niet verklaard kunnen worden en dat het apologetisch karakter ervan onbetwistbaar is*”⁵⁸.

Net zoals de verkondigers van het evangelie geroepen zijn om het belang van genezing te erkennen, zo moeten diegenen die in de bediening tot genezing staan er steeds bewust van zijn dat hun bediening gebeurt binnen de context van de evangelisatie. Het is belangrijk gezelingen nooit te beschouwen als geïsoleerde en alleenstaande gebeurtenissen, maar veeleer als genademomenten in een proces van radicale bekering van de mensen die door genezing aangeraakt worden⁵⁹. De bedienaars van het gebed om genezing moeten er steeds over waken om diegenen met wie gebeden wordt, en meer in het bijzonder de niet-gelovigen, te begeleiden op de weg naar de volheid van genezing, namelijk de redding in Christus door geloof en doopsel.

Leidinggevend moeten er voortdurend over waken dat Jezus verkondigd wordt en vermijden dat buitensporig veel vertrouwen wordt gesteld op methoden of technieken waardoor de centrale plaats van het geloof en van het gebed in het gedrang komt. De nadruk moet altijd

⁵⁸ Bisschop De Monléon in *Prayer for Healing*, p. 206.

⁵⁹ *Ibid.*, p. 209.

liggen op de edelmoedigheid van de Heer, die handelt wanneer en hoe Hij wil, op manieren die niet kunnen voorzien worden door de bedienaren van genezing.

○ *De beoefening van charisma's van genezing*

Zoals reeds eerder vermeld, schenkt de Heilige Geest bijzondere charisma's van genezing aan bepaalde personen. De *Instructie* benadrukt dat deze charisma's niet a priori aan een bepaalde groep van personen geschonken worden zoals de clerus, de leiders van gebedsgroepen of leken⁶⁰. Nee, de Geest deelt aan ieder zijn gaven uit zoals Hij dat wil, en Hij “*verspreidt onder de gelovigen van elke rang ook bijzondere genaden*” (Lumen Gentium, n°12).

Een charisma van genezing mag nooit beschouwd worden als een persoonlijk bezit of gebruikt worden om de aandacht op zichzelf te richten. Personen die een charisma van genezing ontvangen hebben, moeten dit volledig in handen laten van de Heer tot opbouw van zijn Kerk. Ze dienen dit charisma bovendien uit te oefenen in een geest van gehoorzaamheid aan de kerkelijke overheid: “*Het oordeel over hun echtheid en hun ordelijke beoefening (van buitengewone gaven) behoort aan diegenen die in de Kerk leiding te geven hebben*” (Lumen Gentium, n° 12). Deze personen moeten voortdurend streven naar nederigheid en persoonlijke heiligheid; zij moeten erover waken de aandacht niet op zichzelf te richten, maar altijd te verwijzen naar Jezus die de bron van elke genezing is.

Wanneer we erkennen dat sommigen een bijzonder charisma van genezing ontvangen hebben, mag dit andere priesters en leken niet ontmoedigen en hen zeker niet weerhouden om te bidden voor de zieken. Maar hier is wel onderricht en vorming nodig, zodat deze

⁶⁰ Instructie, I, 5 (0024 op www.stucom.nl of *Prayer for Healing*, p. 316-317).

mensen niet stuurloos worden en ze weten wanneer ze beter iemand kunnen doorverwijzen naar meer ervaren bedienaars.

Hoewel deze richtlijnen vooral betrekking hebben op de beoefening van de charisma's van genezing, moet het ook duidelijk zijn dat er nog andere charisma's beoefend worden in het kader van de bediening tot genezing, met name de 'woordgaven': profetie, woorden van wijsheid en woorden van kennis. Een van de belangrijkste charisma's die samen gaan met de bediening tot genezing, is het charisma van de onderscheiding der geesten. Dit charisma wordt vaak het minste besproken.

o ***De onderscheiding van geesten***

De beschrijving die Paulus geeft van het charisma van 'de onderscheiding van de geesten' (1 Kor 12,10) suggereert dat door deze gave de geestelijke invloeden die een persoon ondergaat, kunnen onderscheiden worden: zijn deze invloeden goddelijk, louter menselijk of demonisch. De correcte uitoefening van dit charisma vereist een goed ontwikkeld geweten dat oordeelt in het licht van de geloofsschat en het onderricht van de Kerk.

Deze onderscheiding is over het algemeen altijd nodig in de praktijk van de bediening tot genezing. Net als bij elke bediening, moeten alle woorden en impulsen voortdurend getoetst worden aan gedegen leer en gezond verstand. "*Blus de Geest niet uit, kleineer de profetische gaven niet, keur alles, behoud het goede*" (1 Tes 5,19-21). 'Onderscheiding van geesten' als specifiek charisma kan een waardevol hulpmiddel zijn in het proces van onderscheiding, omdat het licht kan werpen op de invloeden die werkzaam zijn in de persoon voor wie om genezing gebeden wordt.

Onderscheiding in de context van gebed om genezing verschilt van onderscheiding die noodzakelijk is bij alle vormen van leiderschap in de Kerk. Onderscheiding door de kerkelijke overheid maakt deel uit van de

algemene pastorale supervisie die een stevige basis moet waarborgen voor een wijze beoefening van de gaven van genezing.

○ **“Woorden van kennis”**

Woorden van kennis (cf. 1 Kor 12,8) die uitgesproken worden tijdens eucharistievieringen voor genezing of bij andere gelegenheden, spelen vaak een belangrijke rol in de bediening tot genezing. Deze woorden kunnen bestemd zijn voor een persoon of voor een groep (“Er zijn in deze bijeenkomst een aantal mensen die ...”). Dergelijke woorden kunnen helpen om geloof op te wekken en om de harten te openen voor genezingen die God in die mensen wil bewerken. Soms kunnen deze woorden van kennis diepere oorzaken aanwijzen van de ziekte of ze kunnen aansporen tot een dieper gebedsleven; soms geven die woorden aanwijzingen over Gods toekomstplannen met iemand. ‘Woorden van kennis’ gebruiken vaak Bijbelse beelden en beeldspraak, die aan de persoon voor wie ze bestemd zijn meer ruimte bieden om te reageren.

De liturgie is niet de geëigende plaats voor uitgebreide ‘woorden van kennis’ die geen betrekking hebben op de liturgische actie zelf. Elk door de Geest geïnspireerd woord dient in harmonie te zijn met de liturgie en dient de mensen te helpen op gepaste wijze te antwoorden op de Eucharistische aanwezigheid van de Heer. Zulke woorden mogen niet worden gegeven op willekeurige momenten, maar slechts tijdens de homilie of gedurende de tijd van gebed na de Communie, en altijd in volledig respect voor de liturgische normen van de Kerk. ‘Dus, broeders en zusters: streef ijverig naar de profetie, zonder het spreken in talen te beletten. Maar laat alles fatsoenlijk en in goede orde geschieden.’ (1 Korintiërs 14,39-40 Willibrordvertaling 1995)

Woorden van kennis moeten uitgesproken worden met liefde en respect; ze moeten de persoon voor wie ze bestemd zijn de kans geven om in alle vrijheid een antwoord te geven. Ze moeten niet als onfeilbaar worden gezien en ze mogen ook niet worden opgedrongen aan de zieke als ze

geen inzicht bieden in het probleem waarover sprake is. Als er voor en met individuele personen wordt gebeden, kan deze bediening het beste door twee personen samen worden uitgeoefend. Dit geeft de gelegenheid een mogelijk ‘woord’ te toetsen bij de gebedspartner.

o *Rust in de Geest*

Veel mensen getuigen dat ze genaden van genezing ontvingen bij het gebed dat gepaard ging met een fenomeen dat bekend staat als rust in de Geest. Dit verschijnsel doet zich niet enkel voor in de context van het gebed om genezing. Wel situeert het zich veelal tijdens een bediening voor een persoon waarbij het ook gaat om genezing. De rust in de Geest is als dusdanig geen charisma, maar moet gezien worden als een psychosomatisch antwoord van diegene voor wie gebeden wordt. Op zichzelf is het geen genade, maar het kan wijzen op een ware overgave aan de werking van Gods Geest, waardoor de deur geopend wordt voor een werking van de genade. Als iemand zich overgeeft aan de werking van de Heilige Geest en zijn eigen zorgen, zijn angsten of zijn rusteloze geest afgeeft, kan de Heilige Geest dieper doordringen in zijn hart. Waarschijnlijk is de waarde van deze rust in de Geest des te groter voor wie ondergedompeld is in een cultuur waarin stilte vrijwel afwezig is en waarin mensen gevangen zijn in constante bedrijvigheid en ze ieder ogenblik overrompeld worden door geluid.

Net als andere verschijnselen die bij het gebed om genezing kunnen optreden, moet de rust in de Geest niet gezocht worden om zichzelf. Evenmin is het nodig om er overdreven nadruk op te leggen. Net als bij elke religieuze ervaring die de ziel van de mens beroert, is ook hier volwassen leiderschap noodzakelijk. Volwassen leiders zullen de aandacht van de aanwezigen vestigen op de ontmoeting met de Heer, op zijn liefde, genade en verlossing, en niet zozeer op ongewone verschijnselen. Dit betekent concreet dat er een tijd van intense lofprijzing voorafgaat aan elke tijd van bediening voor personen en dat

deze lofprijzing zo mogelijk ook doorgaat tijdens de dienst voor genezing. Leiders moeten zich ervan bewust zijn dat er een intens verband bestaat tussen de inhoud van de onderrichting en wat elkeen ervaart. Als de prediking helder en theologisch gegrond handelt over de persoon van Jezus Christus en zijn zending, dan zullen allen de genade van Christus ervaren. Maar als er emotionele opwinding is zonder een goed onderbouwde verkondiging van het evangelie, dan bestaat het gevaar dat de aanwezigen ervaringen opdoen die niet helend zijn. Elke poging tot manipulatie om bijzondere verschijnselen uit te lokken moet dan ook vermeden worden. De term ‘*slain in the Spirit*’ (‘*geslagen in de Geest*’), die soms in het Engels gebruikt werd, moet eveneens vermeden worden, omdat het woord een element van geweld inhoudt, dat niets te maken heeft met het rustgevend helende werk van de Geest.

3.4. Vorming

Een aantal pioniers in het bidden om genezing verhaalden in hun bijdragen aan het Colloquium, dat ze de nodige vaardigheden en wijsheid moesten verwerven met vallen en opstaan. Nu, na vier decennia ervaring, beschikken ze over de nodige deskundigheid om anderen te vormen, zodat de toekomstige generaties blijvend vruchten kunnen plukken van de ervaringen van de pioniers.

Genezing kunnen we beschouwen als een integrerend deel van het Bijbelse “heil”, zoals hierboven uiteengezet in deel II. In deze context is het belangrijk dat de christelijke vorming in haar geheel de bediening tot genezing op alle niveaus (spiritueel, psychologisch en lichamelijk) voorstelt als een integrerend deel van de zending van de Kerk. Daarenboven doet de nood zich ook gevoelen om onderricht en vorming te geven in verband met de bediening tot genezing op verschillende niveaus:

- Bij de vorming van priesters moet in het bijzonder gewezen worden op hun verantwoordelijkheid bij de bediening van de twee “genezings sacramenten”.
- Bij de vorming van de mensen die meer rechtstreeks betrokken zullen worden bij bijzondere bedieningen tot genezing (in de priesterlijke taak, in charismatische gemeenschappen en in gebedsgroepen).
- Bij de algemene theologische vorming die gegeven wordt op alle niveaus binnen de Kerk.

○ ***De vorming van priesters***

Waar in de theologische vorming van priesters de bediening van Woord en Sacrament aan bod komt, worden de sacramenten van verzoening en van ziekenzalving voorgesteld als “sacramenten van genezing”. De ervaring in de Charismatische Vernieuwing leert echter dat het vooral noodzakelijk is dat priesters leren hoe ze in hun pastoraal werk de verschillende vormen van genezing kunnen onderscheiden die een gelovige nodig heeft op lichamelijk, psychologisch of spiritueel vlak. Ook moeten toekomstige priesters voorbereid worden om te leren bij de gelovigen gaven van genezing aan te moedigen. Ze moeten ook weten hoe ze de authenticiteit van deze charisma’s kunnen onderscheiden. Zoals de Constitutie over de Kerk ‘*Lumen Gentium*’ het aangeeft, behoort het tot de verantwoordelijkheid van de herders om de diensten, begaafdheden en charisma's van de leken te herkennen en te erkennen.⁶¹

○ ***Vorming voor bijzondere bedieningen tot genezing***

Net zoals bij andere specialisaties is het noodzakelijk dat personen die geroepen zijn tot specifieke vormen van bediening, een beroep kunnen doen op een gespecialiseerde vorming. Het ware wenselijk dat sommige erkende deskundigen in de bediening tot genezing een school zouden oprichten met dit doel. Misschien kunnen ook bestaande instellingen die

⁶¹ *Lumen Gentium*, 30; Zie ook *Apostolicam Actuositatem*, 3.

openstaan voor de charismatische vernieuwing, cursussen inrichten om aan deze noden te beantwoorden. Zij die in de bediening tot genezing staan moeten, voor zover het mogelijk is, een degelijke katholieke vorming genoten hebben in de christologie en de pneumatologie, in de ecclesiologie van de *communio* en in de antropologie; meer bepaald rond de tussenkomst van God, rond de rol van boze geesten en rond inzicht in persoonlijke of sociale oorzaken. Daarom wordt erop aangedrongen dat personen die reeds geruime tijd ervaring hebben in de dienst waarin om genezing gebeden wordt, meewerken met geschoolde en degelijk geïnformeerde theologen om te voorzien in de vorming van hun opvolgers.

○ *Algemene theologische vorming*

Veel moet aan het voorgaande niet toegevoegd worden. In de mate dat de theologie van het ‘heil’ betrekking heeft op alle niveaus van bevrijdende genezing, is het normaal dat er onderricht gegeven wordt, niet alleen over onderwerpen als geestelijke wedergeboorte en heiliging, maar ook over psychologische genezing als een onderdeel van de verlossing, en over lichamelijke genezing als een van de tekenen van het komende Koninkrijk.

3.5. Gaven en gevaren

Wanneer men het heeft over charisma’s, en meer specifiek over verschijnselen die kunnen optreden bij het beoefenen van de charisma’s, is het gemakkelijk om enkel te spreken over de gevaren. Het kan verleidelijk zijn om te denken dat het leven in de Kerk eenvoudiger en vlotter zou verlopen zonder charisma’s⁶².

⁶² Cf. Kardinaal Josef Ratzinger, “The Ecclesial Movements: A reflection on their place in the Church”, in *Pontificium Consilium pro Laicis* (ed.), *Movements in the Church. Proceedings of the World Congress of the Movements* (Vatican City: 1999), pp. 23-51. Zie 0058 op www.stucom.nl.

Als we erkennen dat we te maken hebben met gaven van de Heilige Geest, die ons geschonken worden tot opbouw van het Lichaam van Christus, verkiezen we te vertrekken vanuit die gaven en eraan te beantwoorden met een diepe dankbaarheid voor onze God die ons zo gul deze zegeningen schenkt. Onze dankbaarheid voor deze gaven die God ons schenkt, moet altijd groter zijn dan onze angst betreffende pastorale problemen en mogelijke misbruiken bij de uitoefening van deze bediening⁶³.

De gevaren verbonden aan het bidden om genezing, zijn vaak groter dan in andere domeinen van de pastoraal, omdat de zieken intense verwachtingen van genezing koesteren. De kwetsbaarheid van zieken en het element “kracht” in genezing, kunnen situaties creëren waarin allerlei vormen van misbruik en uitbuiting kunnen voorkomen. Het is belangrijk er de nadruk op te leggen dat het juiste gebruik van de charisma’s het beste antwoord is op misbruiken. De meest effectieve bescherming tegen misbruiken bestaat erin dat allen die een bediening hebben tot genezing ervan doordrongen worden dat het absoluut noodzakelijk is de heiligheid in hun eigen leven na te streven. Een tweede even belangrijk beschermingsmiddel is de bereidheid om verantwoording af te leggen tegenover de gezagsdragers in de Kerk. Een derde beschermingsniveau is te vinden in de kerkelijke verbondenheid in gemeenschap⁶⁴. Gaven van genezing zijn slechts enkele van de vele charisma’s die door de Geest uitgestort worden over het Lichaam van Christus. Ze leiden geen eigen leven, maar moeten beoefend worden binnen het Lichaam en in relatie met alle andere bedieningen en gaven in de Kerk.

⁶³ Zie de commentaren van Bisschop De Monléon in *Prayer for Healing*, p. 202.

⁶⁴ Zie Johannes Paulus II, *Christifideles Laici*, 31.

Bij dit boekje hoort het boek waar in veel voetnoten al naar is verwezen:

'Prayer for Healing'

*Papers given at the International Colloquium on Prayer for
Healing and the Charismatic Renewal in the Catholic Church*
(Rome, November 2001)

Georganiseerd door ICCRS
in samenwerking met de Pauselijke Raad voor de Leken.

Dat boek van 320 bladzijden
is uitgegeven door ICCRS (in het Engels) en te bestellen bij:

ICCRS

www.iccrs.org

info@iccrs.org

Het ICCRS kantoor is in september 2008 verhuisd:

Nieuw postadres:

Palazzo San Calisto - 00120 Vatican City

Nieuwe locatie:

Piazza San Calisto, 16 - 00153 Rome